

Mnichovská dohoda a důvody její neplatnosti

30. 9. 1938

ČPD novověku 7. seminář

- Smlouva čtyř nejvýznamnějších evropských státníků své doby
 - Adolfa Hitlera (Vůdce a Říšský kancléř) – Německo
 - Benita Mussoliniho (premiér) - Itálie
 - Nevilla Chamberlaina (ministrský předseda) - VB
 - Édouarda Daladiera (ministrský předseda) – Francie
- Podepsána v noci z 29. na 30. září roku 1938
- Zástupci Československa byli přítomni, k jednání ale nebyli přizváni
- 30. září přijala vláda v přítomnosti prezidenta na Pražském hradě mnichovský diktát jako výsledek politiky appeasementu („usmiřování“)

Fotografie z průběhu Mnichovských jednání - zleva: Neville Chamberlain, Édouard Daladier, Adolf Hitler a Benito Mussolini.

Budova (dnešní Musik Hochschule), ve které došlo k podpisu
Mnichovské dohody

Neville Chamberlain oznamuje, že podpisem
Mnichovské dohody "přinesl mír"

Obsah Mnichovské dohody

- Československo mělo ztratit území, kde žilo více než 50% Němců (osídlení převážně německé)
- Termín *vyklízení* stanoven na *1. až 10. října 1938*
- Povinnost čsl. vlády propustit sudetské Němce z armády a policejních jednotek na jejich žádost, totéž se týkalo i politických vězňů
- Podmínky vyklízení měli určit přesně zástupci zemí Německa, Anglie, Francie a Itálie
- Ve sporných oblastech se počítalo s provedením lidového hlasování pod záštitou *mezinárodního výboru*
- Konečnou podobu hranic měl schválit mezinárodní výbor
- **Doplňující prohlášení:** Nevyřeší-li se do 3 měsíců územní nároky Polska a Maďarska, rozhodne opět zasedání čtyř hlav vlád, které jsou přítomny

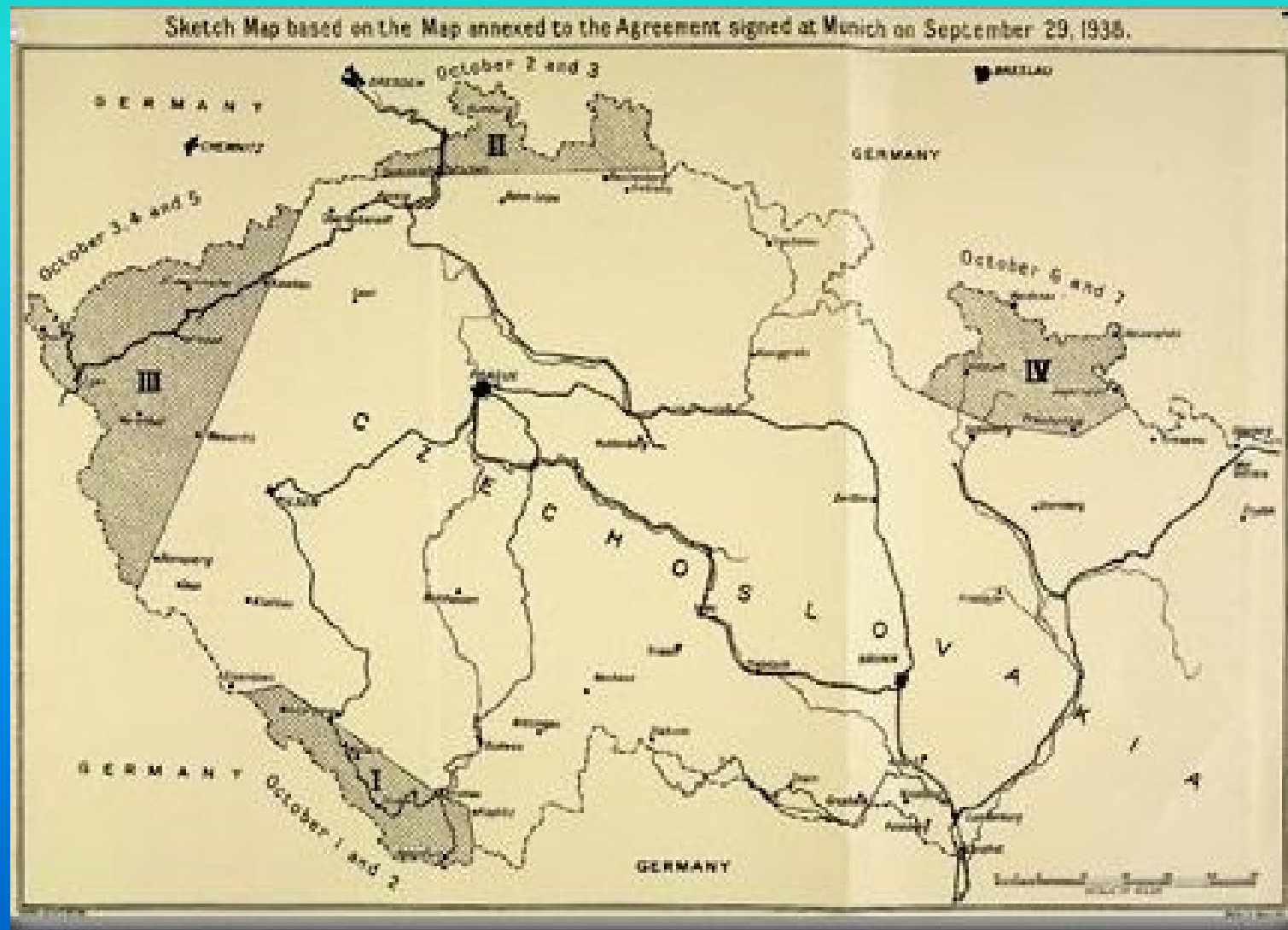
Ústupky Polsku a Maďarsku

- Těsně před půlnocí 30. září odevzdala polská vláda vládě československé ultimátum, ve které požadovala značnou **část Těšínska (tzv. Zaolzie) části Oravy, Spiše, Kysuc a Šariš**
- K dalším územním ztrátám došlo na začátku listopadu 1938, kdy ve Vídni skončila arbitrážní jednání o československo-maďarské hranici. Ve dnech 5.-10. listopadu muselo Československo odstoupit část jižního a východního Slovenska a téměř polovinu Podkarpatské Rusi Maďarsku (tzv. **1. Vídeňská arbitráž** – rozhodci ministři zahr. věcí Itálie a Německa)

Mapa odstoupeného území

Mapa odstoupeného území dle zón

Bundesarchiv, Bild 183-58507-003
Foto: o. Ang. | 1938 September - Oktober

Příjezd českých uprchlíků z pohraničí před Wilsonovým nádražím v Praze

Dopady I

- Celkové ztráty pomnichovského Československa tak činily 41 098 km² a 4 879 000 obyvatel
- Československo přišlo o svá historická pohraniční území na hranicích s Německem, které náležely zemím Koruny české již od středověku
- Mnohde spojeno s pronásledováním německých antifašistů a Židů a vyháněním Čechů
- Dále přišlo Československo o svou soustavu pohraničních pevností, kterou začalo budovat v roce 1935

Dopady II

- Velké ztráty postihly rovněž průmysl, jehož produkce klesla o 33% (jednalo se zejména o báňský, sklářský a textilní)
- Došlo k přerušení významných železničních tratí, ztráta koridorů
- Ukázalo se, že přátelské smlouvy, které měla ČSR uzavřené, jsou neúčinné (ať už s Francií či se SSSR nebo v rámci Malé dohody)
- Důležitý byl rovněž psychologický aspekt-výsledky konference se negativně projevily v myslích československých občanů a na spoustu dalších let ovlivnili česko-německé vztahy

Neplatnost Mnichovské dohody

- Mnichovská dohoda je z hlediska právního aktem *neplatným od samého počátku*
- Důvody jsou zde z hlediska jednak *mezinárodního* a jednak i *vnitrostátního* československého práva

Porušení Paktu SN 1920

- od počátku v rozporu se závazky uloženými **Paktem SN**
- porušení článku 10 podle kterého mají všichni členové ***hájit a respektovat územní celistvost a politickou nezávislost smluvních států proti vnějším útokům***
- strany se také zavázaly, ***že neuzavřou smlouvy neslučitelné s Paktem SN***
- článek 20 pak ***rušil všechny dohody*** mezi členy s Paktem neslučitelné
- Mnichovská dohoda oba tyto články porušila

Rozpor s Pařížským paktem z roku 1928

- tento pakt ***odmítá válku a hrozbu násilí*** jako povolený právní prostředek
- díky tomu je MD neplatná včetně mezinárodních smluv, které ji doplňovaly
- z toho se odvíjí i ***neplatnost protokolu o nových hranicích***, který byl ustanoven na základě neplatné dohody

Další rozpory se zásadami mezinár. práva

- Smlouvy v *neprospěch třetí strany jsou absolutně neplatné*
- Československá strana nejenže *nebyla signatářem*, ale *nebyla ani účastna jednání*
- Chyběl zde *svobodný projev vůle* - přijetí mnichovského diktátu bylo činěno pod nátlakem, přitom všechny signatářské státy byly účastníky dohod , které zakazovaly řešit sporné záležitosti mezi státy silou (např. Locarnské dohody z roku 1925, Briand- Kelloggův pakt 1928)
- V případě A. Hitlera nebyla splněna další podmínka- *shoda vůle s projevem*; Hitler už v době podpisu smlouvy byl rozhodnut, že výsledky mnichovského diktátu nedodrží

Rozpor s Ústavou 1920

- podle paragrafu 64 Ústavy československé republiky z roku 1920 mohl uzavřít mezinárodní smlouvu měnící státní území prezident pouze ***se souhlasem Národního shromáždění***
- dohoda byla ale přijata pouze vládou a prezidentem
- Parlament ČSR smlouvu nikdy ***neratifikoval***

- podle paragrafu 3 Ústavy pak území Československé republiky tvoří jednotný a nedílný celek, jehož ***hranice mohou být měněny jen ústavním zákonem***

Uznání neplatnosti

- **Velká Británie** prohlásila dohodu za neplatnou 5. srpna 1942 s odůvodněním, že ji samo Německo porušilo už 15. března 1939 (teorie o počáteční platnosti MD)
- 29. září 1942 prohlásil Francouzský národní výbor dohodu za neplatnou od počátku. Navíc **Francie** (exilová vláda) neuznala žádné územní změny, ke kterým v roce 1938 došlo, a zavazovala se podporovat obnovu Československa v předmnichovských hranicích (zopakováno v roce 1944)
- Za neplatnou od samého počátku dohodu uznala 26. září 1944 i **Itálie**

- Norimberský soud v roce 1946 prohlásil Mnichovskou dohodu za neplatnou, s tím, že trpí nedostatkem vůle, protože Německo v době jejího uzavření nemělo v úmyslu ji dodržet
- V letech 1968 - 1969 ji konference OSN o právnosti mezinárodních smluv prohlásila za neplatnou
- **NDR** prohlásila (1950, 1967) MD od počátku za neplatnou se všemi z toho vyplývajícími důsledky, totéž obsaženo ve smlouvách s **PLR** 1967, **Bulharskem** 1968, **Maďarskem** 1968 a **Rumunskem** 1968, též po okupaci ČSSR zahrnuto v roce 1970 do **smlouvy mezi ČSSR a SSSR**
- **Spolková republika Německo** uznalo neplatnost dohody smlouvou s ČSSR 11. prosince 1973, kdy byla prováděna Ostpolitik W. Brandta (zlepšení vztahů se zeměmi východního bloku)
- 18. 9. 1990 – Margaret Thatcher na půdě federálního shromáždění – omluva za britskou účast při MD